

Št. 21.

Ljubljana, 1. listopada 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Nepomuk: O organizacijskem statutu za šolske vrte. — Ivo Trošt: Pouk na jednorazrednicah. — Važna uradna naredba za obrtno nadaljevalne šole. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Književnost. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

O organizacijskem statutu za šolske vrte.

Zdi se mi, da so vsi kranjski šolski vrtnarji z veseljem pozdravili organizacijski statut za šolske vrte, ki ga je izdal vis. c. kr. deželni šolski svet dné 9. rožnika t. l. št. 1236. S tem se je pokazalo, da imajo sedaj naša višja šolska oblastva resno voljo, urediti prirejanja in vzdrževanja šolskih vrtov. Prav pametno je in gotovo šolskemu vrtnarstvu tudi prav koristno, da smemo pred končno ureditvijo te zadeve šolski vrtnarji sami znabitne spremembe oziroma potrebne dostavke nasvetovati.

Da si je ta statut izdelek temeljitih posvetovanj vrtnarskih veščakov, vendar se meni vidi v nekaterih točkah nejasen — ali bolje učitelju nasproti naravnost pomanjkljiv. Bodi mi dovoljeno, da povem tu svoje misli, ki obsegajo deloma predloge, ki smo jih sprejeli šolski vrtnarji litijskega okraja na severni strani Bogenšberka.

Točka 1. ostala naj bi nespremenjena, nikakor pa ne tudi druga. Pri nas je za šolski vrt namenjeno zemljišče res nad 4 are (423 m²) veliko, a leži krog šole tako, da so pravo za pravo trije kosi, izmed katerih je jeden na jednom konci 3·8 m, a drugi samo 1·4 m. širok. Kako se more tak vrt lepo urediti, si lahko vsak sam misli. Krajnemu šolskemu svetu je seveda le mera merodajna, a za obliko se ne briga, ker o tem tudi statut molči. Točka 2. naj bi se glasila: „Šolski vrt bodi na ugodnem kraju blizu šole in naj obseza, ako krajne razmere dopuščajo, vsaj 4 are velik samo jeden (1) kos“.

Pri točki 3. se popolnoma pogreša: a) vrtne lope, b) čebelnjaka, c) gorke grede, d) jame za mešanec. Šolski vrtnar ima mnogokrat na vrtu opraviti, ko ga zasači dež, da v hišo niti be-

žati ne more. Razno orodje tudi ne more vedno od doma na vrt in zopet domu nositi, kajti učitelj-vrtnar more pri svojem drugem uradnem poslu največkrat le po malo časa na vrtu delati, a ko bi orodje tam pustil ležati, bi kazalo zanikarnega gospodarja. Da bi učitelj-vrtnar, ki z veseljem opravlja svoj posel na vrtu, kdaj se tam v lopi najraje odpočil in se veselil svojega vrtnega pridelka, umevno je samo ob sebi, zato naj se mu privoščijo in nakloni vsaj ta ugodnost za njegov trud.

Točka 4. naj se popolni tako, da se izroči urejen (ali tudi neurejen) šolski vrt tistemu voditelju oziroma stalnemu učitelju — če se more izbirati — ki je res zmožen šolski vrt oskrbovati. V raznih prilikah utegne krajni svet na večrazrednicah izročiti vrt tistemu učitelju, ki je v šoli bolj prizanesljiv, ki je dober orglavec ali pa — če je predsednik gostilničar — tistemu, ki najpogosteje gostilno okiskuje, ne glede na to, je li teh kdo vrtnarstva zmožen ali ne.

Točka 5. ostane naj tudi nespremenjena.

V točki 6. glasi naj se zadnji stavek: „V tem slučaju skrbi šolska občina samo za ograjo in za vrtno orodje (znabititudi zarigolenje)“. Premisliti je, da smo učitelji že itak največ le slabo plačani, pa naj kupujemo še vrtno orodje in je nosimo s sabo kakor črevljar na kmetih kopita! Znabiti se bode

kdo pri tem spotikal na nagradi, ki se ima deliti uzornim šolskim vrtnarjem. Gospoda, ta misel je napačna, kajti lahko utegne uzornih vrtnarjev na vsem Kranjskem več biti, kakor pa jih pride po 36 gld. na 1600 gld. Vsi, kateri bi zastonj-upali, morali bi si vrtno orodje jedino zato kupiti, ker so tudi uzorni vrtnarji. Kaj-ne čudna logika! Kako pa je sploh z nagradami, o tem je tožil že marsikdo čč. gg. tovarišev, a tudi jaz se ne izvzamem. Lani in letos trudil sem se vrhu običajnega vsakoletnega opravila na vrtu še z razširjenjem, z ograjenjem, z notranjim urejenjem itd., ker sem skušal sam brez občinskih stroškov šolski vrt zboljšati. In nagrada? — Lani na svojo nagrade se tikajočo prošnjo celo odgovora nisem dobil, a letos — seveda čakam in Bog vedi, če ne tudi zopet — zastonj.

Končno moram še dostaviti, naj se statut popolni tudi tako, da naslednik-vrtnar prednika poporazumljenji odškoduje za razne sadeže na šolskem vrtu. Utegne se pri raznih predstavah zgoditi, da prednik pride v kraj, kjer šolskega vrta niti dobil ne bo, a na prejšnjem mestu bi moral nasledniku „polno skledo“ pustiti.

*P. n. tovariši, pobrigajmo se sedaj, dokler je čas, da nam pozneje ne bode treba sitnim biti. Upam torej, da se še kdo gg. tovarišev oglasi javno o tej stvari.

Nepomuk.

Pouk na jednorazrednicah.

Poročal na zborovanju učiteljskega društva postojnskega okraja v Št. Vidu, 29. kimovca 1892 **Ivo Trošt.**

Dognana resnica je, da so jednorazrednice podlaga vsi naobraženosti naroda na deželi. Kakor danes sploh tožijo, da šole ne kažejo pričakovanih uspehov, morajo tudi voditelji šol po vaseh vzeti na svoje rame nekoliko tega nezasluženega greha.

Torej tudi jednorazrednice ne dosežajo stavljenih smotrov? Nehote moramo pri-

trditi temu vprašanju. Zakaj? Ker imajo baš jednorazrednice največ najtežavnejših, dá, celo nepremagljivih ovir.

Seveda neučitelji spravljajo največji in in prvi vzrok neuspehov na rame učiteljem. Na nje leti vse, zakaj bi jim ne dodali še te — dekoracije.

Če je kje istinit pregovor: kakeršen učitelj, taka šola, torej tu gotovo ni.

Zdaj pa nekoliko pogledjmo, za kaj ni, pogledjmo vzroke in ovire, ki dan za dnem zastavljajo napredujočemu učitelju korak na poti uspešnega pouka. I on jih pozna, da, predobro, srce mu krvavi, a pomagati si ne more.

1. Nerazdeljeni pouk. Najslabša šolska uredba je celodneven pouk. To Vam je v menjavi predmetov pravo registriranje kakor na orglah. Seveda: trije oddelki, ki morajo istodobno imeti svoje delo, a le jeden se zabava neposredno, to ni igrača. Mine pol ure — registri se zopet premaknejo. Kaj pa, če kak odderek slučajno zaostane? (Nikdo ni vsegaveden in bodočnost nam je še vedno zakrita.) — Učitelj mora čakati in ž njim oni odderek, ki bode imel v naslednji pol uri direkten pouk. Da, toda ura ne čaka!

Kaj pa če kakšen odderek prej dovrši svoj izdelek, kot mine določeni čas? Otroci brez dela so živahni in z disciplino smo pri koncu.

Nekateri gg. kolegi, ki še niso okusili zlasti celodnevnega poučevanja, ne morejo umeti, kako se deluje na takih šolah. Tudi g. duhovniki tožijo, da pri toliki mešanici otrok ni mogoč napredek v krščanskem nauku. Kolika je razlika v starosti, vednosti?

Precej lažje je na razdeljenih jednorazrednicah. Učitelj ima pred seboj le dva oddelka. V tem času, ko se bavi direktno z jednim, lahko vsaj nekoliko, da si ne veliko, nadzoruje drugi odderek. Seveda o pravem nadzorovanju n. pr. lepopisja ali risanja še govoriti ni mogoče. Zato tudi otroci večrazrednic mnogo lepše pišejo in rišejo od onih na jednorazrednicah. Umevno je, da v drugih predmetih ne dosegaajo onih.

2. Učitelj mora neprenehoma govoriti. Dve do tri ure napenjati pluća, to ni šala, in le kdor je sam poskusil, ve, kaj se pravi: z govorjenjem se utruditi. Ne samo telo, tudi duh omaga o tolikem naporu.

3. Napačna razdelitev po oddelkih. (Ta vzrok je le na nerazdeljenih

jednorazrednicah). Učni načrt za imenovano kategorijo šol, objavljen vsled odloka vis. c. kr. ministerstva za uk in bogoslužje z dne 10. listopada 1884, št. 20691. — po odredbi c. kr. dež. šol. sveta za Kranjsko z dne 25. kimovca 1886, št. 2439. ex 1884. določa, da imej nerazdeljena jednorazredniha tri oddelke. Prvi odderek: prvo šolsko leto, drugi odderek: drugo in tretje šolsko leto, tretji odderek: četrto, peto in šesto šolsko leto. Večletna praksa pa je pokazala, da so otroci, ki bi šli — pri teh razmerah — v jednom letu iz I. v II. odderek, pravcate izjeme. Velika večina jih je šele po dveh letih sposobna za II. odderek.

V istini ima vsak odderek dve leti.

4. Premalo časa. Če pomislimo, da ima n. pr. I. odderek 19 ur pouka v tednu (z vštetim krščanskim naukom, v resnici jih je le 17), in da more učitelj z najboljšo voljo le jedno tretjino tega časa prebiti direktno ž njimi, razvidi lahko vsak, da v petih ali šestih urah ni mogoče delati čudežev. V isti razmeri je direkten pouk seveda tudi v drugem in tretjem oddelku.

Le polovico določenega učnega časa more učitelj vporabiti s posamičnim oddelkom na razdeljeni jednorazrednici.

5. Napačna razdelitev tvarine. Vsakdo bi mislil, da je tvarina tako razdeljena kakor šolska leta, a še nikjer nisem bral tega, niti videl. Pred nekimi leti — to je le primer — so v več učiteljskih shodih obravnavali, obravnavali in potrdili podrobni učni načrt za realije. Prijatelj, ki je imel nalogo izdelati dotični referat za jednorazrednice, me je vprašal, kako jaz mislim o razdelitvi. Svetoval sem mu, naj se skuša kolikor možno ravnati po učnem načrtu, kakeršnega je nekaj let prej sestavilo sl. učiteljstvo sežanskega okraja na Primorskem. V onem podrobnem učnem načrtu je namreč tvarina tako razdeljena, da se jo dovrši v dveh, oziroma treh letih, to je: ž njo se kolobari tako, da imajo učenci vsako leto nove slike, novo

gradivo. G. tovariš me je tudi slušal, a slednjič so se stvari tako zasukale, da kolobarenje ni prišlo v razgovor in referat se je sprejel seveda — en bloc.

Rad bi poznal onega, ki obdela n. pr. vso učno stvarino iz prirodopisja v enem letu vestno in temeljito kakor treba. Nikakor je ni mogoče ni v II. ni v III. oddelku. Če pa kolobarim ž njo, zgodi se lahko, da pride kdo in reče, zakaj nisem omlatil vsega.

Torej križ na vse strani!

Morda bi bilo prav, obravnavati jedno leto vso stvarino, a le površno, drugo leto pa bolj temeljito — z eventuelnimi dodatki. Ker pa moramo učiti vse na podlagi beril, bila bi to čudna metoda, posebno glede na izrek: od znanega do neznanega. Kaj bi bilo z neznanimi besedami? Potem pa da sedi učenec n. pr. v III. oddelku tri leta in posluša vedno staro pesem. O kako mu bode dolg čas!

Sploh bi se dalo o pravi razdelitvi stvarine mnogo pisati in še več govoriti. Po nekod na Primorskem imajo stvarino določeno za vsako šolsko leto, da celo za vsak mesec posebe. To bi bilo potrebno pri nas, da bi se pokazali morda boljše uspehi.

Qui bene distinguit, bene docet.

6. Učne knjige. V teh bi bilo treba z ozirom na različne oddelke jednorazrednic temeljite reorganizacije.

Na nerazdeljenih (in razdeljenih menda) jednorazrednicah rabijo v I. oddelku Razinger-Žumer „Abecednik“, v II. oddelku — pomislite skok! — „Drugo Berilo“, v III. oddelku „Tretje berilo“. Druge nedostatke v imenovanih berilih pustim za danes, a vprašam prav ponižno: kaj pa slovnica?

Slovniški oddelek v „Drugem Berilu“, to moremo reči, ni primeren tej stopinji. Pretežek je in preobsežen. „Tretje Berilo“ je pa brez slovnice. Posebna knjiga ni propisana, odkod torej učiti? Ni čuda, če otroci te kategorije znajo slovnice le bore malo. Razdeljene jednorazrednice so v tem nekoliko na boljem. V I. oddelku rabijo

„Abecednik“, v II. „Prvo Berilo“, v III. „Drugo Berilo“ in v IV. „Tretje Berilo“, ki pa je — na srečo ali nesrečo ne vem — zopet brez slovnice. Če ne vpeljejo kake pomočne knjige n. pr. Praprotnikove „Slovenske slovnice za prvence“, morajo se otroci učiti slovnice in spisja — na prste.

7. Prenapolnjene šole. Kakor vemo, šolske oblasti niso posebno naklonjene razširjanju šol. Izgovor seveda ni težaven in tako imamo na Kranjskem nekatere jednorazrednice, ki so vprav „uzorno“ natlačene. Disciplina v toliki gnječi ni mogoča nikakšna, in kjer ni discipline, tam ni napredka. Po letu se učitelj topi v takih šolah v prav afrikanski vročini.

8. Neredno obiskovanje šole. Ako pomislimo, da nekateri krajni šolski sveti le tedaj poslušajo vzorno, kadar treba učiteljem metati polena pred noge, da se šolskih zamud kazala odpošiljajo neredno, morda tudi za pol leta skupaj in še tedaj s samimi opravičevalnimi opombami, torej ni čuda, da po nekod ljudje še pravega pojma nimajo o rednem šolskem obiskovanju.

Drugod so zopet slabi potje, prevelika oddaljenost od šole krivi, da otroci neredno pohajajo šolo.

9. Prepogosta menjava učnih močij. Le kdor pozna svoje učence v dno duše, kdor prihaja vedrega lica v šolo, brez morečih skrbij, brez takozvanih britkostij življenja, oni more dobro, more uspešno učiti.

Take so torej razmere na jednorazrednih šolah. Seveda na večrazrednicah je tudi mnogo tu naštetih vzrokov, a tako intenzivni, tako težki niso kakor na vaških šolah. Poleg tu imenovanih ovir je pa tudi še sto in sto drugih manjših, in če pomislimo vse to in se ozremo v raznih počitnic (izvanrednih) polno šolsko leto, torej ni čuda, če se kdo, ki sodi le po vnanjem, razkorači in reče: šole ne uspevajo.

Prav osnovane in prav uravnane šole uspevajo povsod, samo dajte nam jih! Potem pa počakajte zaroda iz njih, in nehale

bodo tožbe o neuspehih v šoli. Vzorne šole imajo tudi vzorne uspehe, iz nič pa ni nič.

Ne učitelji, marveč razmere so krive neuspehov. Kdo bi rajši ne videl svojih učencev lepo uzorno izvežbanih na vse strani, kdo se tudi zato ne trudi z vso močjo? Morda kdo misli, da delujemo kakor najemniki — za borno plačo! O ne! Premajhna je, in ako bi bila še tolika,

veseli uspeh lastnega dela gotovo bolj, kot par grošev. Še z večjim veseljem bi delovali, ko bi bili primernejše plačani, to je res, in če je to morda 10. uzrok neuspehov, krivi so ga zastopniki naše dežele sami.

Za naš trud ne bomo nikoli primerno plačani, če pa hočete odpraviti na šolah neuspehe, odpravite vzroke!

Važna uradna naredba za obrtno nadaljevalne šole.

Nižjeavstrijski c. kr. deželni šolski svet je izdal za obrtni risarski pouk posebno navodilo, katerega zaradi občne veljave tu navajamo:

„Pri risanju smejo se rabiti le aprobirana učila. Zaradi dopolnila učil naj učitelji pravočasno stavijo podrobne predloge. Pri tem se je treba ozirati na zaznamek aprobiranih učil, ki ga je izdalo c. kr. naučno ministerstvo.

Izdelki učencev se ne smejo nikdar rabiti kot vzorci (predlôge). Učenci morajo svoje narise (risbé) samo v šoli pod učiteljevim nadzorstvom izvrševati. Od učencev doma samovoljno izrisanih listov učitelj ne sme sprejemati.

Vse risbe morajo biti natančno opisane. Poleg navadnega napisa, imena in obrta učenčevega, mora biti tudi zapisan tečaj (razred) in dan izvršitve. Velikost napisov bodi primerna velikosti risarskega lista. Napisi morajo biti tudi jezikovno pravilni.

Pri geometriškem risanju se je treba ozirati najprej na konstruktivne naloge in še le kot vporabni vzgledi teh nalog rišejo se geometriški ornamenti.

Geometriški ornamenti (pri pouku) se vedno smatrajo kot ploskveni ornamenti, vsled tega ni dovoljeno potezanje senčnih črt. Ravno tako ni dovoljeno, take ornamente črtkati z barvanimi tintami ali pa z barvami ozalšati brez polihromne predloge.

Geometriški ornamenti morajo se tedaj prevleči z enakomerno debelimi črtami. Črtkanje je le s tušem in redkokdaj na mestu. Obarvati se sme le z jednostavnimi, mirno vplivajočimi barvami (tuš, sepija, nevtralna tinta), polihromirati pa le po barvnih predlôgah. Nikdar se ne sme učencu dovoliti, barve izbirati.

Pri prostoročnem risanju navadno zadostuje, ako učenci konturo lepo s svinčnikom prevlečejo, dovoljeno je pa tudi izrisovanje s tušem; toda zaradi skromnega učnega časa se slednje ne more pogostoma izvrševati. Potezanje konture z barvanimi tintami je brez pomena in se odsvetuje.

Pri risanju po predlôgah mora imeti vsak učenec svojo lastno predlôgo ter jo mora v pravi daljavi navpično pred se postaviti. Učencu je tudi prepovedati, narise izvršene po polihromnih predlôgah ozalšati z drugimi barvami.

Obarvanje risb v lesni teksturi ali jednako ni dovoljeno. Pri umetelnem in maloobrtnem strokovnem risanju je poraba perspektivno risanih predlog neprimerna. Predlôge naj se vsikdar primerno učenčevi izurjenosti in obrti izbirajo. V tem oziru se posebno priporočajo strokovne zbirke, ki so se izdale zadnja leta s pomočjo naučnega ministerstva“.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Anton Jeglič r. 29. maj. 1850 v Begunjah na Gorenjskem, gimnazijo izvršil v Ljubljani l. 1869, bogoslovje l. 1873, postal doktor na Dunaju l. 1876, duhovni pastir v ženski kaznilnici Begunjski l. 1877, slušatelj na vseučilišču v Würzburgu in Rimu l. 1878, podvodja v duhovskem semenišču Ljubljanskem od l. 1879, kanonik v Sarajevu l. 1882 in l. 1891 vesoljni nadškofovski namestnik.

Izredno nadarjen in izredno marljiv bil mi je učenec vseh osem let na gimnaziji, in ako je A. Kržič podoben tihemu potoku, ki rosi in napaja velike travnike pa mlade livade, podoben je A. Jeglič deroči reki, ki seboj pobere in potegne vse, kar jej pride nasproti.

Prvi in koj dovršeni spisi Jegličevi se nahajajo v Letopisih Matice Slovenske, n. pr. l. 1869. II: „Slovenci in sedemnajsti vek“. V književno-zgodovinskem oziru popisal **A. J.** (str. 200—204). — L. 1870: „Prva pot v Ljubljanske šole in prvi dan v njih“ (str. 201—208). „Slavija“. Igra v dveh djanjih. — L. 1871: „Pisma o vedah in umetnijah“ (str. 294—315). Spisal **A. J.** — L. 1872—73: „Človek in država“ (str. 32—71). Po Ehrlichu poslovenil **A. J.**

Danica l. 1870: „V katerem germu tičí zajec?“ Pomoček za dobre sklepe o novem letu. Kamorkoli se obrnemo, pravi v začetku **A. J.**, povsod nam vdarjajo na uho pritožbe o slabih časih; in vendar se kupčija odpira zmir na nove kraje, delavcem se plačuje njihov trud tako drago, in tudi marsiktere družine precej dobro izhajajo! Kaj napravlja te pritožbe, v katerem germu tičí zajec? Mislimo, da jo saj nekoliko uganemo in pravo zadenemo, ako terdimo: Potrata in slastiljubje itd. — „Človeštvo pa samostani.“ — „Vsi bratje.

Kaj uči cerkev?“ — Vselej se kaj prime! To mislijo današnji nejeverniki in lažnjivo zvani olikanci ter udrihajo po katoliški cerkvi, materi svoji; da bi jo žalili, da bi jej prederli materno serce, da bi jo pokopali v merzel grob, vpijejo in razgrajajo, šuntajo in hujskajo, opravljajo in obrekujejo to ljubečo mater, da bi neveden človek poslušaje to vrenje in šumenje res mislil: katoliška cerkev ti je zagrizena sovražnica vsemu človeštvu, vsemu, kar se strinja s človeško dostojnostjo, da je izleček samega pekla“ itd. (73). — „Vera in razum“ (str. 180). — „Ali je res verovati nič vediti“ (247—9)? — „Veselimo se“ (o pravni zmagi Pija IX)! — „Žalost in veselje“. Tagblattu odgovor na to, kar je iztuhtal iz sostavka: Veselimo se! češ, Danica se veseli, da so papežu Rim vzeli. — Ker je revček — Tagblatt — tako kratkega spomina in oslabele pameti, naj pa Danica še nekoliko bolj razloži in pové, za kaj se ona a) veseli in b) žalosti oziroma na laški rop.

a) Danica se žalosti, ker se je s tem djanjem 1) pritislila zaušnica sveti pravici! 2) — podpiral gerdi nauk: moč pred pravico! 3) — odvzela podlaga vsemu društvu življenju in se odprle vrata prekucijam! 4) — očito pokazalo, da mednarodne pogodbe le tako dolgo veljajo, dokler se stergati ne morejo. 5) — pritislil velik madež sedanjemu veku. 6) — v principu nekako podelila pravica ropu in tatvini, tem bolj, ker k temu djanju molče vse države. 7) — v preobilni meri prelomila sedma Božja zapoved: ne kradi!

b) Danica se pa veseli ne ropa, temuč, ker se je s tem djanjem 1) popolno razkrila gnjusoba, ki se skriva v besedah: liberalnost, razsvitljenje, luč, napredek itd.; 2) — hinavščina cerkvenih nasprotnikov!

oni govoré: nič se ne boj nič! zraven pa po turčinovo vrat režejo! 3) — razgernil čuden sad nove omike, pokazalo, kam pride človek, ki zataji cerkev in njena načela. 4) — so se pokazali lažnjivi preroki v ovčjih oblekah in se jih bomo vedili toliko laglje ogibati. 5) — pokazala okužena lastnija evropejske zoperkatoliške politike. 6) — toliko bolj ločili dobri življi od slabih; da, le gnjilo proč od dobrega, eno gnjilo jabelko pokonča vse dobro — torej ločenje! 7) Ker se je v tem djanju popolno opravičilo delovanje duhovnov zoper tako omiko, ki pripelje le do roparij in roparijam daje prelepa imena itd. (cf. Danic. 1870 str. 374—5)!

Danica 1871: Primerjanje ob koncu posta: Kristus in Pij IX. — Hosana — Križaj ga — Aleluja (str. 101). — Živel Pij IX: Napoleon III pa Pij — kako slična pa vendar različna v osodi svoji. Napoleon pozabljen, Pij v časti in ljubezni po vsem katoliškem svetu. Kje je vzrok tej prikazni (106)? — Prikaz in pokaz na našem slovstvenem polju (Boris Miran. Zvon. str. 348). **A. J.**

Danica 1872: Naša zvezda t. j. sv. vera (9—18). Vprašanje nasprotnikom — odkod njihovo sovraštvo do katoličanstva, do katoliške cerkve (99—100). Vera in napredek (130). Mi in oni — gledé prave véde, češ, katoličani in posebno duhovni so sami nevedneži! Je-li istina (155—6)? — Ti si Peter, skala! — besede tako tolažilne, sedaj, kadar so se zarotili zoper cerkev mnogi ministri in vladarji, zarotilo vse liberalno časnikarstvo, zarotila vsa učenost! — Vera in stanovi — kako je vsem potrebna (344). Vera, pa omika in svoboda — kaj je prava omika, kaj prava svoboda (366—400). **A. J.**

Danica 1873: Liberalen — kdo je liberalec ali prostomislec v pravem in kdo v napačnem smislu, kdo je polovičar. Žalibože, pravi proti koncu, da imamo pri nas dovolj tacihi polovičarjev, ki se sicer boré z vso dušno močjo za narodno pravo, za svobodno državno vstavo, a ne zinejo be-

sedice v obrambo cerkve ukljub strašnih napadov, marveč jo prezirajo, emancipirajo se od nje, počasi gredo proč iz njenega stališča — zabredli bodo, cerkveni organi jih bodo svarili, pričel se bo prepir in iz sedanjih na pol liberalcev se bodo izlušili celi v najslabšem pomenu. Tako se je drugod veršilo, da bi se pri nas drugače, ne verjamemo. Zato pa bodimo mi v pravem smislu prostomiselní, dosledni, odločni in delajmo, da nas čas ne prehití (str. 35; cf. 1892). — Šolsko (str. 67): O svobodnih govorniških vajah na gimnaziji pod navodom slovenskega učitelja, potem v bogoslovnem semenišču, kolikanj potrebne so bogoslovcem z ozirom na liberalizem po srednjih in višjih šolah; tvarine, katere so se tisto leto obravnavale itd. — O papeževi „encikliki cum syllabo errorum“ (str. 107—123). Kratek ogovor za domačo veselico o rojstnem dnevu sv. Očeta 13. maja, zložil in govoril Ant. Jeglič, bogoslovec 4. leta (str. 155—164). — Kopernik — Galilej — Cerkev (str. 193—202). **A. J.**

Tako bistro in čvrsto je pisal Jeglič še dijak v bogoslovju. Popolnoma v tem duhu je v naslednjih letih z Dunaja poročal o duhovnem in cerkvenem dejanju in nehanju Slovencev v jako značajnih dopisih, da so nekateri v tisti Slovincem osodni dobi po godu bili celó državnemu pravdniku! Tako tudi poznej na pr. 1. 1878 št. 79—82: „Naravoslovni materializem“. Spisal dr. Anton Jeglič. — Živo in neutrudno je deloval v škofijskem duhovskem semenišču za vero in omiko (Virtuti et Misis), da je znati njegovega duha še sedaj. — Goreče je govoril večkrat v Katoliški družbi ter ji pomagal tudi s peresom.

Glasi Katoliške družbe za Kranjsko imajo l. 1879 v zv. XI. XII v sebi prelepa spiska: „Kdo nas pripelje k zaželjeni sreči (str. 3—44). Prednosti Marije Device“ (str. 45—64). — L. 1880 v zv. XIII. XIV: „Predgovor (str. 3—4) pa Poročilo o delovanju Kat. družbe (71).

A. Kerščanstvo vstreza popolnoma vsem zahtevam naše nature. B. Kerščanstvo popolnoma vztreza človeški družbi“ (str. 5—70). Zv. XV: „Nekoliko o sv. Rešnjem Telesu“ (str. 39—76). Spisal dr. Anton Jeglič.

L. 1882 se posloví od svojega dóma, podá v Sarajevo pozvan za kanonika ter se ondi žrtvuje duhom i telom svojemu novemu vzvišenemu zvanju, in — prikaže se koj prvo leto pisatelj hrvatski v službenem listu za Vrhbosansku nadbiskupiju „Srce Isusovo“ na pr. God. 1882. I: Što treba za vjenčanje. God II. Vjera i politika. God. III. Rimsko pitanje. Papinstvo na koncu godine 1883. Viest ob odlazku pape iz Rima. Propaganda itd.

Uzgojoslovje za učitelje i učiteljske pripravnike. Po najboljim piscima sastavio Dr. Antun Jeglič, kanonik vrhbosanski. U Sarajevu. Vlastitim nakladom tiskara Spindler i Löschner. 1887. 8. II. str. 249. — „Nadam se, piše v predgovoru, da ova moja knjiga neće biti suvišna, budući da naši učitelji i naši učiteljski pripravnici imadu samo jednu naški pisanu knjigu o uzgojnoj znanosti... Gledao sam, da knjigu tako udesim, kako bi im njihovo znanje o uzgoju mogla nadopuniti, usavršiti a možda u gdekojim točkama i ispraviti, te ih oduševiti za njihovo prevzvišeno zvanje. — Posvuda sam napokon namjeravao pokazati, kako vjera mora pronicati čitavo uzgajanje, i kako je uzgojitelj pred samim Bogom odgovoran za sve, što god radi ili ne radi, bilo u pogledu na njegov osobni, bilo u pogledu na njegov zvanični život itd.“ —

V istini klasične pa so njegove razprave v „Vrhbosni“, izvrstnem listu, ki ga na svetlo daje prvostolni kaptol Vrhbosanski „katoličkoj prosvjeti“ namenjenem. Na pr. god. I. 1887: Geologija i Mojsijev Hexaëron: o novi knjigi kritika. Hieroglifsko i klinčano pismo odgonetano. Kaldeja o početku svieta i čovjeka. Razlaganje psalmov.

Znanost služi bibliji. Naši (t. j. kranjskih Slovencev) zvonovi, njihova posveta v Sarajevu itd. itd.

V premnogih poslih svojih dopisuje časih še iz Sarajeva zlasti Danici. Na I. slovenski katoliški shod je iz Linca došel v Ljubljano dr. A. Jeglič, generalni vikarij in kanonik v Sarajevu, ter govoril „o katoliškem življenju“, kar kaže Slovenec 1892 I. XX št. 199 in 200. V Vrhbosni je potem ob kratkem pa iskreno opisal „Prvi slovénski katolički sastanek u Ljubljani“ (VI. 18). — L. 1880 se je dr. Anton Jeglič v Slovincu št. 45 in 46 potegnil za čast „Matice Slovenske“ nasproti strankarskemu poročilu v „Slov. Narodu“ o njenem občnem zboru. Ondi največ prizadeti dr. Ivan Tavčar v svoji obrambi (XIII. 101) mej drugimi stvarmi pravi: „Kakor je videti, čuti mož v sebi prihodnjega prelata... — Ta gospod bode brez dvombe še razsajal!“ — In res, doktor je bil doktorju tu prorok. Dr. Jeglič je res že prelat in — kdor ga je videl o katoliškem shodu na katedri — moral si je reči: Glej, kako Jeglič razsaja!

„Nič se mi bolj ne gnjusi, kakor grdo, strastno, krivično strankarstvo, kteremu je dober vsak pripomoček, da se le nasprotnik pobija — in ubije. To ni pošteno“. Tako je pisal l. 1880 v Slovincu. In kar je pisal še bogoslovec l. 1870 o liberalcih, polovičarjih, in o potrebnem ločenju v Danici, to je z vsemi močmi povdarjal l. 1892 na katoliškem shodu, in — nedavno mi je pisal: „V Ljubljani vre in kipí. Dobro je! Polovičarskih duš dandanes ne potrebujemo. Naj se položaj razbistri, da se poznamo in vidimo, kdo je odločno za Boga in za Jezusa, kdo pa odločno proti Bogu in Jezusu. Slovenec se dobro vojskuje“. — Bog ohrani iskrenega boritelja za vse dobro, lepo in pravo še mnogo let vrlim Bošnjakom, pa tudi nam poštenim Slovincem!

Književnost.

Odgovor g. J. Jenku kritikovalcu »Zemljepisa za meščanske šole in višje razrede ljudskih šol« v časopisu »Dom in Svet«. V časopisu »Dom in Svet« hvali g. J. Jenko v svoji oceni moje zgoraj navedene knjižice nje vnano obliko, popir in tisk ter dostavlja »a drugače moramo soditi o njeni vsebini«. Prečitavši vso kritiko razvidel sem pač, da g. kritikovalec nima pravega pojma o zemljepisnem pouku v ljudskih oziroma meščanskih šolah. Vrh tega so mu popolnoma neznani učni črteži in zlasti metodika zemljepisnega pouka na tej stopinji. Od tod čudni nazori, katere ima g. Jenko o knjižici, namenjeni ljudski šoli. Predno pa je g. kritikovalec oblastno sedel na sodni stol, naj bi se bil dobro poučil o teh stvareh.

Vso gostobesedno razpravo o razvrstitvi zemljini bi si bil g. Jenko lahko prihranil, ker je vse tam navedeno vender tudi meni in še marsikomur drugemu znano. Neznano pa je g. Jenku, da se v ljudskošolski knjižici drugi razlogi odločevalni in zato sem se odločil za drugačno razvrstitev in sicer iz metodičnih ozirrov, kateri so v ljudskošolski knjižici mero-dajnejši, nego vsi drugi razlogi. Na strani 15. sem razdelil suho zemljo v tri celine in sicer v vzhodno (Evropa, Afrika in Azija), jugovzhodno (Avstralija) in zahodno celino (Amerika). Evropo završujem s Pirenejskim polotokom in metodično napačno bi bilo, ako bi zatem prišla Azija, a ne Afrika, ne oziraje se na to, da je Afrika najjednostavnejša in za učence ložja nego Azija. Za vzhodno celino pride na vrsto jugovzhodna celina (Avstralija), ker je takorekoč le podaljšek Azije. Da pa mora Amerika zadnja biti, potrjuje nam tudi g. Jenko sam v stavku »Amerika sama zavzema vso zapadno poloblo«. Nepedagogično bi torej ravnal, ko bi stavil na konec Avstralijo, ležečo na »vzhodni polobli«. Ti razlogi so me vodili pri razdelitvi zemljini.

G. kritikovalec omenja, da pri razlaganju »vesoljnega sveta« stvar sama ni povsem logično razložena. Neznano mu je torej, da je prvi odstavek sin-teza, katero ima učitelj natančneje analizirati in da se ima že pri začetnem zemljepisnem pouku otrokom razjasnjevati, kaj je »vesoljni svet«. Sploh pa vsa kritika ne kaže posebne logike, ker g. kritikovalec skače naprej in nazaj kakor kobilica po pokošenem travniku.

»Voda pada iz oblakov kot dež (sneg, toča, rosa, slana) na zemljo«. Tudi ta stavek g. kritikovalcu ni po volji ter dostavlja, »da rosa in slana ne padata iz oblakov, to je znana stvar«. O kako modro; g. Jenko bi gotovo že v ljudski šoli otrokom nadrobno razlagal, kako nastaneta rosa in slana. V ljudski šoli je pri-prosto in lahkoumevno razlagati kroženje vode na zemlji in zategadelj sem stavek tako izrazil ter sma-tram za moč, na zemljo padajočo: dež, sneg, točo, roso in slano. Ravno tako se razlaga poljudno »le-

denik«. Definicije imajo biti kratke in priproste. Uči-telj pa razvijaj definicijo, kar mu ne hode delalo težav.

»Razlike med pravim in navadnim obzorom iščeš zaman« piše g. kritikovalec. S tem stavkom ste pač pokazali, koliko razumete o ljudskošolskem pouku! V ljudski šoli hočete razlagati to razliko! Ljudskim šolam namenjena knjižica vendar ne sme delati te razlike, ker otrokom tega ni treba vedeti in bi bila za nje ta razlika pretežka. A tudi brez teh vzrokov je ta razlika popolnoma nepotrebna. Nasproti ogromni oddaljenosti zvezd nepremičnic od zemlje je oddalje-nost med pravim in navadnim (recte »navideznim«) obzorom jako jako majhna. Zato prihajajo zvezde ne-premičnice hkratu v pravi in navidezni obzor. Iz tega vzroka se smatrata oba obzora za nebesne pojave kot jednaka ali identična.

Glede na merilo 1:10 imam pripomniti, da to računanje (namreč $10 \times 10 = 100$) velja za vse slu-čaje in ne samo (kakor g. kritikovalec misli) za sobna tla, katerih dolgost in širokost sta si jednaki.

Ni se mi zdelo uместno že v I. delu razložiti, kaj je barje ali mahovje, ker je zato najboljša pri-lika pri Ljubljanskem barji v II. delu.

G. Jenko piše nadalje: »Pri knjigopisju je treba rabiti vselej dobre zanesljive vire in ne prezirati novih iznajdeb«. Neumevno je meni, kake »iznajdbe« (!) ima tu v mislih g. kritikovalec. Zame je najboljši vir v mnogih slučajih pri spisovanju ljudskošolske zemlje-pisne knjige in sploh pri zemljepisnem pouku dober zemljevid in zategadelj polagam toliko važnost v či-tanje zemljevidov. V večji meri nego vsaka učna knjiga služi zemljevid zemljepisnemu znanju učencev v podlago. Knjiga se mora ujemati z zemljevidom. Zlasti na zemljevidu Evrope se imajo poučevati ev-ropske dežele v prvem delu zemljepisa. Novejša raz-izkavanja še niso dognana in notranjost Rusije še ni zadosti preiskana. Na podlagi tudi novejših zemlje-vidov sem torej zapisal stavek: »Uralo-baltiški in Uralo-karpatški hrbet delita nižino na tri dele«.

Ako bi g. Jenko le količkaj poznal koncentrični pouk v ljudski šoli, gotovo se ne bi spotikal ob to, da pravim: »Isker izvira v Balkanu« ali pa »V Li-banonu izvira Jordan«. Tu se govori o Balkanu in Libanonu kot gorstvu (Gebirgssystem). Tudi meni je znano, kje izvira Isker in Jordan. Ljudskošolski zemljevid Azije ne pozna Antilibanona, ampak le gor-stvo Libanon. Tudi orografično se smatrata Libanon in Antilibanon kot ostanka bivše večje stopnjevine. Nepedagogično bi ravnal, ako bi omenjal predmet, katerega ne najdejo učenci v svojem zemljevidu. Po-leg Iskra sem pač tudi omenil Marico, več pa nisem hotel omeniti, ker spada natančnejši popis Balkan-skega polotoka v II. delu zemljepisa.

Ako rečem »opoldne je najtopleje« (na strani 24. ne stoji, »da je o dvanajsti uri najtopleje,« kakor

g. Jenko trdi), ne mislim s tem, da je najtopleje tedaj, ko dvanaajsta ura bije, ampak okoli poldneva. Tudi jaz vem, da je najtopleje med drugo in tretjo uro popoldne in znani so mi tudi vzroki temu pojavu. Ko bi tako na tanko formuliral stavek, moral bi tudi to učitelj razlagati, kar bi pa presegalo okvir ljudsko-šolskega pouka.

Izraza »sipina« in »prodovina« sem izbral zato, ker jih rabijo tudi Hrvatje v napominanem zmislu. Prof. Jesenko ima res izraz »sipina« za »Sandbank«, ali kdo mu bode zameril, da ni mogel pogoditi za toliko število zemljepisnih pojmov povsem točnih terminov. Saj tudi njegov »ravnik« za »Aequator« ni bil srečno izbran. »Sandbank« vendar ni od vetra nasuta, zato se ne more »sipina« imenovati. Pač pa so »Dünen« zares nasute in zato naj se tudi tako imenujejo. »Prodovina« (hrv. prudovina) je pa tudi gotovo vsakomur razumljiv izraz.

Nemška imena kakor München (Monakovo) ali Dresden (Draždane) sem imenoval na prvem mestu, ker so bolj znana nego slovenske oblike.

Prav pa ima g. Jenko v tem, da je bolje pisati »po zelenicah« nego »v zelenicah« in da bi se krajšal izraz »glavno mesto« (gl. m.).

Končno pa obžalujem, da se ne bodem mogel ozirati pri eventualnem drugem natisku na g. kritikovalca dobrohotne opazke, četudi je g. Jenko prepričan, da je »izpolnil dolžnost kritike«.

Prof. Fr. Orožen.

Erziehliche Knaben-Handarbeit. Methodisch geordnete Vorlagensammlung zur Anfertigung einfacher Arbeiten in Papier, Pappe und Holz im Anschlusse an den Kindergarten Für Schulen bearbeitet von Josef Urban, k. k. Bezirksschulinspector, Bürgerschuldirector, Leiter der Schulwerkstätte und der Lehrercurse in Wien (Neulerchenfeld). Druck und Verlag »Leykam« in Graz. Cena 5 gld. Tako je naslov najnovejšemu navodu za to stroko, ki je jako metodično sestavljen po Fröbelnovih nazorih na podlogi zabavišč (otroških šolskih vrtov) ter obsega lepo risarsko zbirko (38 listov) in učno navodilo kot

prilogo (85 strani). Zbirka narisov ima 3 oddelke in sicer: 4 liste za popirnate izdelke, 19 za lepenkarske in 15 za lesne. Skupno je narisanih 93 popirnatih, 73 lepenkarskih in 60 lesnih izdelkov. Papirnati izdelki so popolnoma v zvezi z deli otroškega vrta, lepenkarstvo je posebno pripravno za male učence in za deklice; izdelovanje lesenih rečij pa je namenjeno za dečke od 11. leta nadalje.

Vsi narisi (črteži) predmetov so jako natančni, ter kažejo predmete navadno v očrtih (tločrtih), načrtih, pročrtih (profilih) in pogosto tudi v perspektivnih narisih, tako, da spretnejši učenci kasneje prav lahko po narisih brez modelov izdelujejo razne reči. Priloženo učno navodilo razpravlja sledečo stvarino: Str. 1—8 Vzgojni pomen pouka v deških ročnih delih. Str. 8—9 Učni črtež. Str. 9—51 Navod za izdelovanje popirnatih in lepenkarskih predmetov. Str. 51—59 Navod za izdelavanje lesenih predmetov. Str. 59—68 Osnovni razvoj lesenih modelov. Str. 68—72 Snovi za lepenkarske in lesne izdelke. Str. 72—73 Orodje za lepenkarstvo. 73—84. Tehnologija orodij za lesne izdelke. Str. 84—85 Proračun za ustanovitev lesovne delarne.

Ker se je deško ročno delo v kratkem času s Švedskega razširilo po vsem olikanem svetu in se vzgojna in praktična veljava tega predmeta obče priznava, priporočamo to zbirko prav toplo našim šolskim delarnam kakor tudi okrajnim učiteljskim knjižnicam, da imajo učitelji priliko se seznaniti s tem važnim predmetom.

—z—

Janez Cigler, slovenski pisatelj. V spomin stoletnice njegovega rojstva spisal Ivan Vrhovnik, župnik trnovski v Ljubljani. S tremi podobami. V Ljubljani. Izdala in založila »Družba sv. Cirila in Metoda«. 1892.

8. zvezek knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda je spomenik prvemu pripovednemu pisatelju našemu ob stoletnici njegovega rojstva. Življenjepis je sestavljen natančno in prav vzgledno. Knjižico bode rada čitala mladina, še rajši pa odraseni, kateri ne beró knjig toliko za zabavo, kakor za pouk. Krasé jo tudi trí lepe slike. Knjiga velja vezana 20 kr. 100 izvodov 15 gld.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Odlikovanje preč. kanonika in profesorja Jožefa Marna. Dalje.) Ko mu je na to še gospod ravnatelj Fr. Wiesthaller častital v jedrnatih besedah imenom učencev nižje gimnazije, dvigne se veličastni g. slavljenec ter navdušeno spregovori nastopne besede: Visoko spoštovana družba!

Dvojno čustvo mi prešinja danes srce: čustvo hvalečnosti in čustvo radosti. Prvo hvaležnost sem dolžan in izrekam Bogu Vsegamogočnemu, ki me je — sinem reči — čudovito ohranil do današnjega dne. Slabotnemu od rojstva bilo mi je prestatí mnogo, mnogo

bolezní pa trdih, trdih bojev; bojov na družinskem in narodnem, na pedagogičnem in literarnem, na cerkvenem in političnem polju. Prezgodnja moja canities in calvities ima pač tudi v tem svoj poseben vzrok. Za srečno izvršitev vsega, kar sem delal in dosegel bodi Bogu prva zahvala!

Za Bogom izrekam danes največo zahvalo Nj. Veličanstvu, našemu najmilostnejšemu gospodu in cesarju. Po milosti Njegovega Veličanstva postal sem na tem zavodu učitelj veronauka, profesor, častni kanonik in sedaj vitez reda, ki se po presvetlem ce-

sarju inenjuje. In dasi sem že doslej — da ne omenjam posebnih prilik — pri vsaki sveti maši napravil gorki „memento pro imperatore nostro Francisco Josepho“, hočem to storiti v bodoče še iskreneje in sicer ne samo za vzvišeno osebo Nj. Veličanstva, marveč za celo visoko cesarsko hišo. Bog ohrani, Bog obvaruj, Bog blagoslovi Njegovo Veličanstvo!

Za presvitlin cesarjem sem posebno zahvalo dolžan namestniku Njegovega Veličanstva, preblagorodnemu gospodu deželnemu predsedniku. Odkar biva na Kranjskem — danes moram to javno pripoznati — odlikoval me je s toliko prijaznostjo ob raznih prilikah, da sem bil primoran zavzeti se in strmeti nad tako ljubeznjivim ravnanjem. Da sem dvakrat odlikovan — to vem dobro — zato se je on živo potrudil. Bog mu povrni vso dobroto obilo v časnosti in večnosti!

Poten sem dolžan veliko, prav posebno hvaležnost svojina neposrednina šolskima predstojnikoma visokočislanemu gospodu deželnemu šolskemu nadzorniku in drageinu gospodu ravnatelju. Oba gospoda sta občevala vedno z menoj, ne samo prijazno in ljubeznjivo, marveč z nekim odkritosrčnim prijateljstvom, kar mi je težavno službo katehetovo jako olajšalo, tu prav to je tudi vzrok, da se od učiteljstva težko ločim. Posebno pa mi je dolžnost zahvaliti se Vam, vesploščovanu gospod deželni šolski nadzornik, za to, da ste mi danes osebno znak cesarske milosti izročiti blagovolili in tako krilate besede v mojo proslavo izpregovorili. Tej zahvalnosti pridevam tudi spoštljivo prošnjo, Vaše blagorodje izvoli kot zastopnik in ud v svetu cesarske vlade mojo globokoobčuteno, najiskrenejšo zahvalo izreči za toli visoko odlikovanje na dovoljen način ekscelenciji gospodu ministru za uk in bogočastje, pa tudi poročiti mojo zahvalnost na najvišji sedež Njegovemu Veličanstvu.

Hvala Vam, visokosploščovanu, dragi gospod ravnatelj! Po Vašem resnobnem posredovanju in čvrstem sodelovanju je nastala današnja slavnost, Gospod Vam to povrni! On Vam dodeli moč in zdravje, da bode vstrajali še mnogo, mnogo let v tem zaslug polnem poklicu na slavo zavoda, na radost vsega učiteljskega zbora, na blaginjo učeče se mladine.

Pa tudi Vam gospod ravnatelj mlajše gimnazije srčna hvala za prijazne besede, s katerimi ste me počastili. Bog Vas usliši in blagoslovi Vaš mladi zavod: vivat, crescat, floreat!

Hvala prisrčna vsem tu navzočim, velečastitim gospodom: prečastnemu gospodu prelatu in protonotariju, kot komisarju knezoškofijskega ordinarijata; blagorodnemu županu ljubljanskega stolnega mesta, osobito pa mojim dosedanjim gospodom tovarišem pri učiteljstvu!

Čutilo hvaležnosti mi prešinja danes srcé, pa tudi čustvo radosti, — zato, ker ste prečastita gospoda le-to mojo slavnost v skupno veselje, v skupno slovesnost izpreobrnil. Prav ste storili: saj je tudi to

skupna slavnost, zakaj koliko bi bil pač jaz storiti mogel brez Vašega prijaznega sodelovanja! Tako pa smo delovali v imenitnem poklicu za vzgojo in omiko naše učeče se mladine vzajemno po vzvišenem vzgledu priljubljenega nam vladarja: »Unitis viribus!« Oseminštirideset let sem hodil v to hišo: trinajst (ker prištevam še prvo leto bogoslovja) kot učenec, in petintrideset let kot učitelj. Med tem časom imel sem pet ravnateljev, deset nadzornikov in vse k vsemu 120 koleg. In če smem kot sedanjí Vaš senior, in kot duhovnik katoliške cerkve, podati Vam za slovó še jeden svet. Vam zakličem od srca: ljubite učečo se mladino! Potem Vam bode sladek jarem, v katerega ste z njo vred vpreženi in lahko breme, katero z mladino skupno prenašate. »

Doslej govoril je slavljeneč v nemški besedi, kot odgovor na prejšnja čestitanja. Sedaj pa vzdigne glas in v mili, dragi materinščini tako-le nadaljuje:

»Ker sem pa to, kar sem, dosegel poglavito po slovenščini, spregovorim rad v slovo tudi v maternem jeziku. Ne morem in ne maram Vam pripovedovati, kako je bilo pred 48 leti, ko sem vstopil kot učenec, ali le pred 35 leti, ko sem vstopil kot učitelj v to hišo: kako s slovenščino, kako na slovenskem slovsvenem polju. Ne maram Vam razlagati, da sem l. 1857 vstopil za časti in hvale vrednim učenim možem ki pa postaran ni imel več posebne veljave. Tedanji ravnatelj Nečasek hodil je dve leti z njim v šolo — njemu v obrambo. Red ali »klas« iz slovenščine se ni štel; brez pripravnih knjig učiti sem moral — s kmetov dospel v katedro VII. in VIII. razreda — slovenščino po nemški. Dokaj truda mi je bilo, da sem pripravil učence dotlej, da so najboljši v čast si šteli, najboljše rede dobivali tudi iz slovenščine. Ne morem Vam razlagati, kolike borbe so bile, da se je slovenščina smela učiti po slovensko, da se je pripustil veronauk v I. gimnazijskem razredu tudi po slovensko. — A zdaj! Kolika sprememba! Kak razloček! Koliki napredek! — Tovarišev učitelj sem štel 120, dijakov v veronauku in slovenskem jeziku pa štejem na tisoče in tisoče. In srcé mi radosti igra, kedar se oziram v duhu okrog po svetu in vidim, da v vseh stanojih, — v vseh strokah, hvalno, da slavno delujejo že moji učenci, in skoro da delovali bodo že njihovi sinovi! Oj da bi delovali vsikdar tako, da bi bilo njihovo prizadevanje na čast Bogu in njim na korist, na čast in korist mili domovini, cerkvi in državi; oj da bi delovali po starem čislaneu geslu slovenskem: Vse za vero, dom, cesarja!

Za cesarja, kateri so se ozrli milostno po meni tudi na Vas na vso gimnazijo, za cesarja, kateri obhajajo danes svoj veseli god, za cesarja, kateri so l. 1883, kadar so bili na Kranjskem, ravno v tej dvorani sprejeli gimnazijske profesorje, dijake pa so obiskali po nekaterih razredih. In ko so v prvem gimnazijalnem razredu poslušali nauk iz naravoslovja, in je neki vprašani deček ves hripav odgovarjal, rekli

so obrniviši se proti svojemu deželnemu gospodu namestniku: »No, der ist vor lauter Živio schon ganz heiser geworden«, — pa so se zasmeli. In tedaj, dragi moji, sem videl da jim veseli 'Živio' niso bili neljubi. In zato prosim in pozivljam tudi Vas vse, da

sedaj, v tem slovesnem trenutku zakličemo vsi skupaj 'unitis viribus' presvetleimu cesarju trikrat živio, živio, živio!!!«

Pevci zapoje cesarsko pesem, katero vsi navzoči molče in stojе poslušajo.

Društveni vestnik.

Iz Metlike. Učiteljsko društvo črnomaljsko bođe imelo 19. dně listopada t. l. ob 2. uri popoldne v šolskih prostorih v Črnomlji svoj redni zbor s sledečim vspređom:

1. Poročilo predsednikovo in blagajnikovo.
2. Praktičen nasvet o računstvu na najnižji stopinji (g. Jeršinović).

3. Praktičen navod o prvem čitanji (g. Šetina).
4. Volitev novega odbora.
5. Volitev delegatov k zborovanju »Zveze«.
6. Nasveti.

Glede na važnost zborovanja se vabijo p. n. gđe koleginje in gg. kolege k obilni udeležbi. *Odbor.*

Vestnik.

Dvorni svetnik **Viktor baron Hein** je prevzel dně 25. vinotoka vodstvo deželne vlade kranjske.

Osobne vesti. Izprašan učiteljski kandidat g. E. Gangl je začasno dobil službo v Budanjah. Drugo učno mesto na dvorazrednici v Šmartnem pri Kranji je začasno dobil izprašan učiteljski kandidat g. Francišek Škulj, drugo učno mesto na dvorazrednici v Podzemlji začasno izprašana kandidatinja gđe. Hermina Gosler, drugo učno mesto na dvorazrednici na Dobrovi pri Ljubljani pa začasno izprašana kandidatinja gđe. Franciška Eržen. G. Jožef Novak, stalni drugi učitelj na Dobrovi, dobil je stalno drugo učno mesto na dvorazrednici na Brezovici.

Lep uspeh ljudskega šolstva na Bavarskem se kaže v sledečem: »L. 1891. niso od 19.948 rekrutov znali pisati samo trije!« Tako poroča dunajski list »Bürgerschule«.

Blagoslovljenje novega šolskega poslopja v Marijanišči v Ljubljani se je slovesno vršilo dně 20. vinotoka t. l.

Gozdarska šola v Idriji. Po naročilu poljedelskega ministerstva se je ustanovila v Idriji c. kr. gozdarska šola, kakeršne so v Hallu na Tirolskem in v Gusswerku na Štajerskem. Šola se je odprla dně 1. vinotoka.

Zahvala. Blagodelno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo tudi letos tukajšnji šoli za mali znesek priposlati mnogo raznega šolskega blaga. Podpisano vodstvo se za ta blagodušni dar v imeni obdarovane šolske mladine prisično zahvaljuje.

Šolsko vodstvo v Spodnji Idriji dně 23. vinotoka 1892. *Leopold Punčuh*, nadučitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1442

o. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Šmarjeti je popolniti drugo učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste.

Prošnje za to službo je zakonitim pótēm semkaj vlagati do 10. listopada 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem
dně 12. vinotoka 1892

Št. 857

o. š. sv. Na dvorazrednici v Vačah pri Litiji je stalno popolniti mesto nadučitelja z letno plačo 500 gld., opraviľnino 50 gld. in s prostim stanovanjem.

Praviľno opremljene prošnje naj se predpisanim pótēm semkaj vložo do dně 10. listopada.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dně 14. vinotoka 1892.

Št. 827

o. š. sv. V šolskem okraju črnomaljskem so stalno ali začasno oddati naslednje učiteljske službe:

1. Služba učitelja-voditelja na dvorazrednici v Gribljah z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem.

2. Služba učitelja-voditelja na nemški dvorazrednici na Planini (Stockendorf) z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem. Prosilci, ki so slovenskega jezika zmožni, imajo prednost.

3. Drugo učno mesto na dvorazrednici v Vinici z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem. Za to službo oglašē se tudi lahko ženske učne moči.

Prošnje naj se vlagajo do dně 20. listopada t. l. pri c. kr. okr. šol. svētu v Črnomlji.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji,
dně 23. vinotoka 1892.

Listnica uredništva.

G. V. B. v K.: Hvala lepa za vse poslano, a v to številko ni več šlo; torej prihodnjē, z metodičnimi obravnavami nam je jako ustreženo. — G. F. L. v P.:

Hvala za poročilo, pride prihodnjē na vrsto, ker danes ni bilo več mogoče. — G. J. B. v V: Hvala, prihodnjē! — Nekateri gg. sotrudniki naj nas oprostē, ker njihovih pošiljatev še nismo mogli priobčiti.

Lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. — Tisek R. Milčeve tiskarne v Ljubljani.